

Főoldal > ... > Családi Ügyek, Öröklés > Szülői Felelősség – Gyermek Feletti Felügyelet, Kapcsolattartási Jog Portugal

Szülői felelősség – gyermek feletti felügyelet, kapcsolattartási jog

Tartalomszolgáltató:

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

 Portugália

1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?

A szülői felügyelet a szülőknek a gyermekre vonatkozó jogosultságait és kötelezettségeit jelenti. A gyermekek nagykorúságuk eléréséig vagy nagykorúsításukig szülői felügyelet alatt állnak (a portugál polgári törvénykönyv 1877. cikke). A nagykorúságot a 18. életév betöltésével érik el. A 16 évnél idősebb kiskorúak házasságkötéssel nagykorúvá válnak (a portugál polgári törvénykönyv 132. cikke).

A szülői felügyelet a szülők következő, gyermekeikre vonatkozó jogait és kötelezettségeit foglalja magában (a portugál polgári törvénykönyv 1877-1920-C. cikke):

- a gyermekek oktatása az általános és szakképzés biztosítása segítségével, különösen a fizikai vagy mentális károsodással rendelkező gyermekek tekintetében;
- a szülő anyagi körülményeinek megfelelően a gyermek fizikai és mentális fejlődésének elősegítése;
- a gyermek támogatásának biztosítása és a gyermek biztonságához, egészségéhez és oktatásához kapcsolódó költségek fedezése;
- a gyermekek képviselése;
- a gyermek vagyonának kezelése ugyanolyan gondossággal, mint amelyet a saját vagyonuk kezelésekor tanúsítanak;
- a gyermek feletti felügyeleti jog és a gyermek tartózkodási helyének meghatározása;
- a gyermek visszatérésének biztosítása, szükség esetén hatóság segítségével, ha a gyermek elhagyja a szülői házat vagy onnan elviszik;
- a 16 évnél fiatalabb gyermekek vallási oktatására vonatkozó döntések meghozatala;
- a gyermek érettségétől függően a gyermek véleményének figyelembevétele a fontos családi ügyekben, valamint az önállóságuk elismerése a saját életük kialakítása terén.

Másrészről pedig:

- a gyermekeket engedelmességi kötelezettség terheli a szüleik felé;
- a gyermekek nem hagyhatják el a szülői otthont, illetve a szülők által a számukra kijelölt otthont és onnan nem lehet őket elvinni;
- a szülők olyan mértékig kötelesek a gyermek támogatását biztosítani és oly mértékig kötelesek fedezni a biztonságukkal, egészségükkel és oktatásukkal járó költségeket, ameddig a gyermek munkával szerzett jövedelméből vagy egyéb bevételeiből nem képes maga fedezni e kiadásokat;
- A szülők a gyermek vagyonából származó jövedelmet felhasználhatják a gyermek támogatására, a biztonságára, egészségére és oktatására vonatkozó költségek, valamint észszerű határok között a családi élet egyéb szükségleteinek fedezésére.

- a szülők nem kötelesek kezességet vállalni a gyermek vagyonának kezelőjeként, kivéve, ha az értékpapírokra is kiterjed, és a bíróság a vagyoni eszközök értékére figyelemmel ezt szükségesnek találja.

2 Általában ki gyakorolja a gyermek felett a szülői felelősséget?

A gyermekért való szülői felelősség főszabályként a szülőket illeti meg (a Polgári Törvénykönyv 1901. cikke).

A szülők a szülői felügyeletet közös megállapodás alapján gyakorolják. Amennyiben valamely különösen fontos ügyben nem születik megállapodás, bármelyik szülő bíróság elé viheti az ügyet, amely megkísérli a békéltetést. Ha békéltetésre nincs lehetőség, a bíróság a döntéshozatalt megelőzően meghallgatja a gyermeket, kivéve, ha ez ellen nyomós indok szól.

Amennyiben csak az egyik szülő anyasága vagy apasága került megállapításra, a szülői felügyelettel bírósági határozatban a szülő házastársát vagy regisztrált élettársát is fel lehet ruházni, ilyenkor közösen gyakorolják a szülői felügyeletet. A szülői felügyelet közös gyakorlása ez esetben a szülő és házastársa vagy bejegyzett élettársa által benyújtott kérelem alapján történik. A bíróságnak lehetőség szerint meg kell hallgatnia a gyermeket (a Polgári Törvénykönyv 1904a. cikke).

3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?

Igen, a következő feltételekkel:

Az egyik vagy mindkét szülő akadályoztatása (a Polgári Törvénykönyv 1903. cikke):

Ha az egyik szülő távollét, cselekvőképtelenség vagy bíróság által megállapított egyéb akadály miatt képtelen a szülői felelősség gyakorlására, azt a másik szülő gyakorolhatja. Amennyiben a másik szülő bírósági határozat következtében nem gyakorolhatja a szülői felügyeletet, azt az alábbi személyek gyakorolják, a következő sorrendben (a portugál polgári törvénykönyv 1903. cikke):

- bármelyik szülő házastársa vagy regisztrált élettársa;
- az egyik szülő valamely családtagja.

Ezeket a szabályokat megfelelően alkalmazni kell akkor is, ha az anyaságot, illetve az apaságot csak az egyik szülő tekintetében állapítják meg.

4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?

A házasság felbontása, különválás, a házasság semmisségének megállapítása vagy a házasság érvénytelenítése esetén a szülői felelősség gyakorlására a következő alapelvek vonatkoznak (a polgári törvénykönyv 1906. cikke):

- A szülői felelősséget a gyermek élete szempontjából különösen jelentős kérdésekben a két szülő közösen gyakorolja, a házasság feltételei szerint, kivéve sürgős esetben, amikor a szülők bármelyike egyedül is eljárhat, erről a másik szülőt a lehető leghamarabb értesítenie kell;
- Amennyiben a gyermek élete szempontjából különösen fontos kérdésben a szülői felügyelet közös gyakorlása ellentétes a gyermek érdekével, a bíróság indokolt határozattal meghatározhatja, hogy e jogosultságokat az egyik szülő gyakorolhatja.
- A szülői felelősségnek a gyermek mindennapi életére irányuló gyakorlása azt a szülőt illeti meg, akivel a gyermek tartósan együtt él vagy akinél ideiglenesen együtt tartózkodik; ez utóbbi azonban a felelősség gyakorlása során nem járhat el a legrelevánsabb nevelési iránymutatásokkal ellentétesen, amelyeket a gyermekkel tartósan együtt élő szülő határoz meg;
- A gyermek mindennapi tevékenységével kapcsolatban a szülői felügyeletet gyakorló szülő ezt gyakorolhatja saját maga vagy azzal megbízhat más személyt.
- A bíróság a gyermek érdekének megfelelően meghatározza a gyermek tartózkodási helyét és rendelkezik a kapcsolattartási jogról, figyelembe véve minden lényeges körülményt, különösen a szülők megállapodását és hajlandóságát annak elősegítésére, hogy a gyermek a másik szülővel egészséges kapcsolatot tudjon fenntartani.

- Az a szülő, aki nem vagy csak részlegesen gyakorol szülői felügyeletet, tájékoztatásra jogosult a szülői felügyelet gyakorlásáról, különösen a gyermek oktatása és életkörülményei tekintetében.
- A bíróság minden esetben figyelembe veszi a gyermek érdekét, ideértve a mindkét szülővel való szoros kapcsolattartást, a megállapodások elősegítését és elismerését, illetve az olyan döntések meghozatalát, amelyek széles körben lehetőséget teremtenek a mindkét szülővel való kapcsolattartásra és a felelősség szülők közötti megosztására.

5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alaki szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?

Ahhoz, hogy a szülői felelősségre vonatkozó megállapodás jogi kötőerővel bírjon, azt a bíróságnak vagy az anyakönyvi hivatalnak a 6. és 10. kérdésekre adott válaszban megjelölt valamely módon jóvá kell hagynia.

6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?

A felek a bírósághoz fordulást megelőzően, illetve a bírósági eljárás során is választhatnak alternatív vitarendezési módokat.

A bírósági eljárást megelőző közvetítés

Perindítás előtt a szülők állami vagy magán családjogi közvetítést vehetnek igénybe annak érdekében, hogy a szülői felügyeletről megállapodásra jussanak.

Portugáliában a közvetítés önkéntes alapon történik. A gyermekekre vonatkozó családi konfliktusban érintett felek a bírósági eljárás megindítását megelőzően – megállapodás alapján – állami vagy magánszervek által kínált családjogi közvetítést vehetnek igénybe. A kereset benyújtását követően a bíróság is közvetítésre utalhatja az ügyet, de nem teheti kötelezővé, ha a felek ahhoz nem járulnak hozzá, vagy tiltakoznak ellene.

A megállapodás kötelező jóváhagyása

Amennyiben a közvetítés során a felek megállapodást kötnek, ahhoz, hogy az jogerős és végrehajtható legyen, a feleknek azt – az ügytől függően – be kell nyújtaniuk a bírósághoz vagy az anyakönyvi hivatal vezetőjéhez jóváhagyásra.

Az anyakönyvi hivatal vezetőjének hatáskörébe tartozó családjogi ügyekben a felek előzetes megállapodása szükséges. Ellenkező esetben ezek a bíróságok hatáskörébe tartoznak (az ügyészség és az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárásokról szóló 2001. október 13-i 272/2001. sz. törvényerejű rendelet 12. cikke).

A szülői felügyeletre vonatkozó megállapodás jóváhagyása akkor tartozik az anyakönyvi hivatal hatáskörébe, ha a házasság megegyezésen alapuló bontására vagy megegyezésen alapuló különválásra vonatkozó megállapodás melléklete. A hivatalvezető általi jóváhagyást megelőzően az ügyészség véleményezi a megállapodás kiskorú gyermekek szülői felügyeletét érintő részeit.

Amennyiben a családjogi közvetítési eljárásra a kereset benyújtását megelőzően kerül sor és annak célja kizárólag a kiskorú gyermekekre vonatkozó szülői felelősség kérdésének rendezése (anélkül, hogy azt a házasság felbontására vagy különválásra irányuló megállapodáshoz csatolták volna), a feleknek az illetékes bíróságtól kell kérniük e megállapodás jóváhagyását.

Magánszervek által kínált közvetítés

Ha a felek magánszervek által kínált közvetítést vesznek igénybe, meg kell fizetniük a mediátor díját. Ezt az összeget, valamint a közvetítés szabályait és ütemezését a felek és a mediátor által a közvetítés kezdetekor aláírt közvetítési megállapodás tartalmazza. Az Igazságügyi Minisztérium összeállította a magán közvetítők listáját, amelyből a felek közvetítőt választhatnak. A lista elérhető a következő címen:

Állami közvetítés

Az állami közvetítés igénybevétele érdekében a feleknek az Igazságügyi Politikai Főigazgatóság (Direção Geral da Política de Justiça) alternatív vitarendezési hivatalához kell fordulniuk, és időpontot kell kérniük egy közvetítés előtti meghallgatásra. Ez történhet telefonon, e-mailben vagy a következő címen elérhető online úrlapon keresztül: <http://smf.mj.pt/>. Az állami közvetítés előtti meghallgatáson a felek és a mediátor aláírják a közvetítési megállapodást. Ekkor meghatározzák a közvetítés időszakát, kitűzik az ülések időpontjait, és megbeszélik az eljárás szabályait. Az állami családjogi közvetítés díja 50 EUR felenként, a kitűzött meghallgatások számától függetlenül. Ezt az 50 EUR díjat a feleknek az állami közvetítés kezdetekor kell megfizetniük. Az állami rendszeren keresztül dolgozó mediátorok díját nem a felek fizetik meg. Ezeket a díjakat az Igazságügyi Politikai Főigazgatóság fedezi a jogszabályban meghatározott jegyzék szerint.

Az állami közvetítői meghallgatásokra az Igazságügyi Politikai Főigazgatóság épületében vagy a felek lakóhelye szerinti önkormányzat által rendelkezésre bocsátott helyen kerülhet sor.

Az állami közvetítés során a felek a kiválasztott állami mediátorok jegyzékéből választhatnak mediátort. Az állami mediátorok listája a fent hivatkozott weboldalon található.

[A családi közvetítő rendszer közvetítőinek listája](#)

Ha a felek nem választanak mediátort, az Igazságügyi Politikai Főigazgatóság alternatív vitarendezési hivatala jelöli ki egy személyt az állami mediátorok listájáról, a listának megfelelő sorrendben, figyelembe véve a felek lakóhelyétől való távolságot. Erre a kijelölésre főszabály szerint elektronikus úton kerül sor.

Megjegyzés: A családi közvetítői rendszer (SMF) tevékenységét a 2018. október 22-i 13/2018 számú miniszteri végrehajtási rendelet szabályozza.

Költségmentesség (A joghoz és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről szóló, 2004. július 29-i 34/2004. sz. törvény)

Ha a felek költségmentességre jogosultak, az a közvetítés költségeit is fedezheti.

Közvetítés és szakértői meghallgatások a bírósági eljárás során

(A polgári gyámügyi eljárás jogi keretéről szóló, a 2017. május 24-i 24/2017. sz. törvénnyel módosított 2015. szeptember 8-i 141/2015. sz. törvény)

Ha a felek bírósághoz fordulnak, a szülői felügyelet gyakorlását szabályozó polgári eljárás indul, amelyet a bíró a szülők meghallgatásával kezd. (A polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 35. cikke)

Amennyiben a szülők a meghallgatáson nem tudnak megegyezni, a bíró az üggyől függően legfeljebb két vagy három hónapra felfüggeszti az eljárást és közvetítésre (ha a felek ehhez hozzájárulnak) vagy szakértői meghallgatásra (amelyet a felek számára kötelezővé lehet tenni) utalja az ügyet (a polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 38. cikke)

Ezen időtartam leteltét követően a bírót értesíteni kell a közvetítés vagy a szakértői meghallgatás eredményeiről, majd a bíró kijelöli a meghallgatás folytatásának időpontját annak érdekében, hogy megállapodást érjen el és/vagy megerősítse a megállapodást. (A polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 39. cikke)

Amennyiben ennek a szakasznak a végén a szülők nem tudnak megállapodni, megindul az eljárás peres része – a szülőket értesítik, hogy nyújtsák be kérelmeiket és bizonyítékaikat, majd a vizsgálat és az ítélelhozatal következik.

A közvetítéssel kapcsolatos információk az alábbi címen érhetők el

<https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíró a gyermekkel kapcsolatban?

Előzetesen fontos kiemelni, hogy Portugáliában a házasság felbontása, különválás és a házasság érvénytelenítése esetén, valamint, ha a szülők nem házasok vagy nem élnek együtt, a szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó döntést mindig a következő három alapvető szemponton figyelembevételével kell meghozni:

- a gyermek felügyelete;
- a kapcsolattartás megszervezése;
- a gyermek tartása.

Ennek megfelelően a kiskorú gyermek tartásának biztosítására vonatkozó kötelezettség a szülői felelősség részét képezi, és főszabály szerint arról a szülői felelősség egyéb elemeivel együttesen kell határozni, de egyes esetekben kifejezetten csak a gyermeknek járó tartás meghatározása vagy módosítása céljából is indítható eljárás.

A bíróság az alábbi kérdésekben határozhat (a polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 6. és 7. cikke):

- gyámság alá helyezést és vagyonkezelést rendelhet el;
- kijelölheti a kiskorú gyermek ügyeinek vitelére jogosult személyt, és emellett kinevezhet egy vagyonkezelőt is, aki a peren kívül képviseli a szülői felügyelet alatt álló gyermeket;
- szabályozhatja a szülői felügyelet gyakorlását, és tárgyalhatja az ezzel kapcsolatos kérdéseket;
- dönthet a kiskorúnak, valamint a 18 évnél idősebb vagy nagykorúvá nyilvánított olyan gyermekeknek járó gyermektartásról, akik továbbra is oktatásban vagy szakképzésben vesznek részt;
- előkészítheti a gyermektartás végrehajtását, illetve azzal kapcsolatban döntést hozhat;
- elrendelheti a gyermek igazságügyi átadását;
- felhatalmazhatja a kiskorú törvényes képviselőjét bizonyos intézkedések megtételére, helybenhagyhatja a felhatalmazás nélkül megtett intézkedéseket, és intézkedhet az ajándékok elfogadása érdekében;
- döntést hozhat arról, hogy a szülőknek milyen biztosítékot kell nyújtaniuk kiskorú gyermekeik javára;
- határozatot hozhat a szülői felelősség gyakorlásától való teljes vagy részleges eltiltásról, illetve megállapíthatja a szülői felelősség gyakorlásának korlátait;
- hivatalból vizsgálhatja az anyaságot vagy az apaságot;
- a szülők közötti vita esetén dönthet a kiskorú utónevéről és vezetékneveiről;
- polgári jogi gondnoksági viszonyt (apadrinhamento civil) hozhat létre, és visszavonhatja ezeket a határozatokat;
- szabályozhatja a gyermek testvéreivel és felmenőivel való kapcsolatát;
- gyámság alá helyezés vagy vagyonkezelés esetén meghatározhatja a gyám vagy a vagyonkezelő díjazását, tudomásul veheti a gyám, a vagyonkezelő vagy a családi tanács tagjának felmentését, mentesítését vagy eltávolítását, bekérheti az elszámolásokat és dönthet róluk, jóváhagyhatja a törvényes jelzalog cseréjét, és határozhat a nyújtott biztosíték megerősítéséről és helyettesítéséről, illetve a kiskorú gyermeket peren kívüli ügyekben képviselő eseti gyámot nevezhet ki;
- eseti gyámot nevezhet ki, aki valamennyi gyámsági eljárásban képviseli a kiskorút;
- dönthet a kiskorú gyermek javára nyújtott biztosíték megerősítéséről és helyettesítéséről;
- bekérheti az elszámolásokat – amelyeket a szülők kötelesek benyújtani –, és azokról döntést hozhat.

8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?

Főszabály szerint nem. A gyermek élete szempontjából különösen fontos kérdésekre vonatkozó szülői felügyelet akkor is mindkét szülőt megilleti, ha a kiskorú gyermek felett csak az egyik szülő gyakorolja a felügyeleti jogot kivéve, ha az ítélet kimondja, hogy annak gyakorlására csak az egyik szülő jogosult (a portugál polgári törvénykönyv 1906. cikke).

A kérdés egyéb vetületeit illetően a választ a 4. kérdésre adott válasz részletesen tartalmazza.

9 Mit jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?

A gyakorlatban a közös felügyelet azt jelenti, hogy:

- a szülői felügyeletet a két szülő közösen gyakorolja és a szülők a gyermek életét érintő fontos kérdésekben ugyanolyan feltételekkel döntenek, mintha házasságban lennének;
- a gyermek felváltva tartózkodhat a szülőknél.

10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatósághoz kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?

A szülői felügyeletre vonatkozó keresetindítás eljárási módozatai

Gondozásra és védelemre irányuló eljárás

Amennyiben a kiskorú a biztonságát, egészségét, erkölcsi fejlődését vagy oktatását veszélyeztető helyzetben van, és a szülői felelősség gyakorlását a 3. kérdésre adott válaszban említett valamely gondozási és védelmi intézkedés alkalmazásával korlátozták, a gondozás és a védelem tárgyában eljárást kell indítani, amely a gyermek- és ifjúságvédelmi bizottságok, illetve adott esetben a bíróságok hatáskörébe tartozik.

Gyámságra vonatkozó eljárás

A 7. kérdésre adott válaszban leírt egyéb, a szülői felügyelet gyakorlásának szabályozására vonatkozó esetekben gyámsági eljárást kell indítani, amely a bíróságok hatáskörébe tartozik.

Az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárások

Ha a szülők megegyeznek a szülői felügyelet gyakorlásáról, függetlenül attól, hogy e megállapodást a különválásra vagy a házasság felbontására vonatkozó megállapodáshoz csatolják-e, az ügyet az anyakönyvi hivatalnál kell megindítani. A hivatalvezető feladata, hogy – az ügyesség meghallgatását követően – jóváhagyja a szülői felügyeletre vonatkozó megállapodást.

Megjegyzés: Amennyiben a házasság felbontására irányuló eljárást a másik házastárs egyetértése nélkül indítják meg, a bíróság illetékes és az eljárást a házasság másik szülő egyetértése nélküli felbontására irányuló különleges eljárásként kell lefolytatni. Amennyiben az eljárás során a felek megállapodnak, a bíróság az eljárást a házasság megegyezésen alapuló felbontására irányuló eljárássá alakítja és jóváhagyja a megállapodásokat, ideértve – ha az ügyben kiskorú gyermekek is érintettek – a szülői felügyeletre vonatkozó megállapodást is.

Alaki követelmények és benyújtandó dokumentumok (a dokumentumok az ügy típusától és az illetékes hatóságtól függenek):

A gyermek- és ifjúságvédelmi bizottság által a gyermekek és fiatalok védelmére létrehozott gondozási és védelmi eljárások (A veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 97. cikke)

- Az eljárás az írásbeli nyilatkozat beérkezésével vagy a szóbeli jelentés, illetve a bizottság által ismert tények rögzítésével indul meg;
- A nagy kockázatot jelentő helyzeteket bármely személy, bármely gyermekek és fiatalok tekintetében illetékes szervezet, maga a kiskorú, a szülők, a törvényes képviselő, illetve a gyermek ideiglenes felügyeletét ellátó személy is bejelentheti;
- A védelmi bizottság eljárása magában foglalja a helyzet, a döntés indoklása, valamint a vonatkozó intézkedés alkalmazása és végrehajtása megállapításához szükséges és megfelelő információgyűjtést, megkereséseket és vizsgálatokat;
- Az eljárás egyszerűsített formájú, a védelmi bizottság által lefolytatott vagy kérelmezett, az előző bekezdésben hivatkozott intézkedések végrehajtásának alapjául szolgáló intézkedések és vizsgálatok rögzítése időrendi sorrendben történik;

- Az egyes eljárásokban a határozathozatalt az indokolással együtt összefoglaló formájában rögzítik.

A bíróságok által végzett elősegítő és védelmi eljárás (a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 100. cikke)

- Az eljárás az ügyészség, a szülők, a törvényes képviselő, a tényleges gondviselő vagy a 12. életévét betöltött gyermek által benyújtott első kérelem beérkezésével indul meg;
- Az eljárás nyomozásból, bírósági eljárásból, határozathozataltól és az intézkedés végrehajtásából áll;
- Első fokon egyik fél sem köteles ügyvédet megbízni, kivéve a következő eseteket, amelyekben a bíróság köteles ügyvédet kirendelni a kiskorú mellé: ha a kiskorú érdekei ellentétesek a szülők, a törvényes képviselője vagy a gyámja érdekeivel; ha azt a kiskorú kéri; olyan bírósági eljárásokban, amelyekben a kiskorút kötelezően ügyvédnek vagy kijelölt képviselőnek kell képviselnie.

Polgári gyámügyi eljárás (A polgári gyámügyi eljárás jogi kereteinek 12–33. cikke)

- Az eljárás az ügyészség, a 12. életévét betöltött gyermek, illetve a kiskorú felmenői, testvérei vagy törvényes képviselőjének kérelmére indul.
- A bíróság előtt az ügyészség feladata a kiskorú képviselése, a nevében intézkedések meghozatala, a szülői felügyelet szabályozásának kérelmezése, valamint a gyermek érdekeinek védelme.
- Az eljárás peren kívüli eljárás, amely a bírósághoz benyújtott kérelemmel indul, és kifogást is tartalmaz.
- Jogszabály eltérő rendelkezésének hiányában a feleknek a kérelemben és a kifogásban kell felsorolniuk az általuk hivatkozott tanúkat és kell kérniük a bizonyítást.
- A bíróságot multidiszciplináris szakértői csoportok segítik.
- A gyermeknek joga van ahhoz, hogy meghallgassák. Ennek érdekében a bíróság végzésben értékeli a gyermek belátási képességét, amelyhez szakértői tanácsadást is igénybe vehet.
- A tárgyalás során a bírő meghallgatja a gyermeket, a feleket, a családtagokat, valamint egyéb olyan személyeket, akiknek a meghallgatását szükségesnek ítélik.
- Az eljárás bármely szakaszában meghozhatóak ideiglenes és előzetes intézkedések.
- A bírő az eljárás során bármikor elrendelheti az állami vagy magánszervek által kínált közvetítő szolgálatok beavatkozását, feltéve, hogy a felek hozzájárulnak a közvetítés igénybevételéhez.
- A szülői felelősség szabályozására vonatkozó eljárásokban meg kell hallgatni a szülőket, és ha a szülőknek a meghallgatáson nem sikerül megállapodni, a bíróság közvetítésre (ha ahhoz a felek hozzájárulnak) vagy szakértői meghallgatásra utalja az ügyet. A tényállás megállapítására, a nyomozásra, a tárgyalásra és a határozathozatalra csak akkor kerül sor, ha ezen módszerek segítségével nem sikerül megállapodásra jutni.
- A felek jogosultak megismerni a szakvéleményben szereplő információkat, valamint az eljárásban figyelembe vett egyéb bizonyítékokat és véleményeket; kérhetnek pontosítást, további bizonyítékokat nyújthatnak be, valamint kérelmezhetik a tájékoztatás megadását. A bírő fellebbezhetően végzésben elutasíthatja e kérelmeket, ha úgy ítéli meg, hogy azok szükségtelenek, teljesítésük lehetetlen vagy azok az eljárás elhúzására irányulnak.
- A tárgyalást annak megtartásakor mindig rögzíteni kell.
- A bírő a határozatát megindokolja.
- Csak a fellebbezési szakaszban kötelező ügyvéd kijelölése. Első fokon azonban a következő esetekben kötelező ügyvédet kirendelni a gyermek részére: ha a kiskorú érdekei ellentétesek a szülők, a törvényes képviselő vagy a gyám érdekeivel; ha a kellő belátási képességgel rendelkező gyermek a bíróságtól ezt kéri.
- Kifejezett eltérő rendelkezés hiányában fellebbezést a gyámügyi intézkedések alkalmazására, módosítására vagy megszüntetésére vonatkozó jogerős vagy ideiglenes határozatokkal szemben lehet benyújtani.
- Fellebbezésre az ügyészség, a felek, a szülők, a törvényes képviselő és a gyermek ideiglenes felügyeletét ellátó személy jogosult.
- A fellebbezések befogadása és elbírálása a polgári ügyek szabályai szerint történik, a követelésekre és az azokra adott válaszokra nyitva álló határidő 15 nap.
- A fellebbezések a bíróság eltérő rendelkezésének hiányában devolutív hatályúak.

Az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárások (a Polgári Törvénykönyv 1775–1778.A. cikke; az ügyészség és az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárásokról szóló 2001. október 13-i 272/2001. sz. törvényerejű rendelet 12–14. cikke)

Amennyiben a szülői felügyeletet szabályozó megállapodás a házasság felbontására vagy a különválásra vonatkozó megállapodás melléklete, a következő dokumentumokat kell benyújtani:

- A különválásra vagy a házasság megegyezésen alapuló bontására irányuló eljárás a házastársak vagy képviselőik által aláírt kérelem anyakönyvi hivatalhoz történő benyújtásával indul meg;
- A kérelmet a közös vagyon, a házasság felbontására vonatkozó megállapodás, a házastársi tartás, valamint a házastársi közös otthon meghatározása viszonylatában, valamint – ha az ügyben kiskorú gyermekek is érintettek és az ügyet korábban nem szabályozta bírósági határozat – a szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó megállapodás viszonylatában kell megvizsgálni;
- A kérelmet követően azonnali és automatikusan ellenőrzik az anyakönyvi hivatal adatbázisát. A szükséges dokumentumok szerepelnek ezen adatbázisban annak érdekében, hogy ellenőrizhető legyen az érintett felek házassági anyakönyvi kivonata, valamint a nyilvántartásba vett házassági vagyoni jogi megállapodás, kivéve, ha a vagyoni jogi rendszer meghatározására került a házassági anyakönyvi kivonatban;
- A kérelem beérkezését követően a hivatalvezető tájékoztatja a házastársakat a családi jogi közvetítési szolgáltatásokról;
- Amennyiben a kiskorú gyermekekre vonatkozó szülői felelősség gyakorlása tekintetében megállapodás jön létre, az ügyet az anyakönyvi hivatal helye szerint illetékes körzeti bíróság (tribunal judicial de primeira instância) mellett működő ügyészséghez kell áttenni, annak érdekében, hogy az a megállapodásról 30 napon belül döntést hozhasson;
- Ha az ügyészség véleménye szerint a megállapodás nem védi megfelelően a kiskorúak érdekeit, a kérelmezők ennek megfelelően módosíthatják a megállapodást vagy új megállapodást nyújthatnak be, amely esetben azt az ügyészség újból megvizsgálja;
- Ha az ügyészség véleménye szerint a megállapodás megfelelően biztosítja a kiskorúak érdekeit, vagy ha a házastársak az ügyész rendelkezései szerint módosították a megállapodást, a hivatalvezető megerősíti a jogszabályban támasztott feltételek teljesülését és e célból meghatározhat teljesítendő aktusokat vagy benyújtandó bizonyítékokat, ezt követően pedig érdemben határoz a kérelemről;
- Ha a kérelmezők nem teszik meg az ügyészség által előírt módosításokat és továbbra is fel kívánják bontani a házasságot, az ügyet az anyakönyvi hivatal helye szerinti körzeti bírósághoz utalják.

Amennyiben a szülők – függetlenül attól, hogy házasok-e – szabályozni kívánják a közös kiskorú gyermekeik szülői felügyeletének gyakorlását vagy módosítani kívánják a már jóváhagyott megállapodásukat, ezt az anyakönyvi hivatalnál bármikor kérelmezhetik. Ennek érdekében a következő dokumentumokat kell benyújtaniuk:

- a szülői felügyelet gyakorlásának szabályozására irányuló kérelem;
- a szülői felügyelet gyakorlására és a kiskorú gyermekekkel kapcsolatos felelősségre vonatkozó megállapodás, amelyet mindkét szülő vagy képviselőik aláírtak;
- a hivatalvezető megvizsgálja a megállapodást és amennyiben úgy gondolja, hogy az nem védi megfelelően a kiskorú érdekeit, felszólítja a feleket, hogy módosítsák azt;
- a megállapodás ezt követően az ügyben a kiskorú lakóhelye szerint illetékes körzeti bíróság mellett működő ügyészséghez kerül, ahol arról 30 napon belül kell döntenie;
- amennyiben az ügyészség nem nyújt be kifogást, az ügy az anyakönyvi hivatalhoz kerül, ahol a hivatalvezető jóváhagyja a megállapodást;
- A jóváhagyó határozatok joghatása a bírósági ítélettel megegyezik.

Az anyakönyvi hivatalok hatáskörére vonatkozó információk a

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis weboldalon található.

Azok a szervek, akikhez az érintett feleknek fordulniuk kell (az ügytől függően bíróságok, gyermek- és ifjúságvédelmi bizottságok és anyakönyvi hivatalok):

A bíróságok hatásköre és illetékessége

A szülői felügyelet szabályozására a körzeti bíróság családjogi és kiskorúakkal foglalkozó csoportja illetékes (az igazságszolgáltatási rendszer szervezetéről szóló törvény 123. cikke (1) bekezdésének d) pontja). Az említett családjogi és gyermekügyi bíróság hatáskörébe nem tartozó kérdésekben a körzeti bíróság polgári ügyekkel foglalkozó helyi csoportja, vagy az általános hatáskörrel rendelkező bíróság rendelkezik joghatósággal.

Az alábbi illetékességi szabályok az irányadók (a polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 9. cikke):

- az illetékes bíróság a gyermeknek az eljárás megindításakor tartózkodási helye szerinti bíróság;
- ha a gyermek tartózkodási helye ismeretlen, az illetékes bíróság a szülői felügyeleti joggal rendelkező személyek lakóhelye szerinti bíróság;
- ha a szülői felügyeleti joggal rendelkező személyek eltérő helyen laknak, az illetékes bíróság a szülői felügyeleti jogot gyakorló személy tartózkodási helye szerinti bíróság;
- A szülői felelősség közös gyakorlása esetén az illetékes bíróság a gyermekkel együtt élő személy lakóhelye szerinti bíróság vagy közös felügyelet esetén az a bíróság, ahová a kérelmet először benyújtották;
- Amennyiben a kérelem azonos szülők különböző körzetekben lakó két gyermekére vonatkozik, az illetékes bíróság az a bíróság, ahol a kérelmet először benyújtották;
- Amennyiben a kérelem azonos szülők különböző körzetekben lakó több mint két gyermekére vonatkozik, az illetékes bíróság a gyermekek többségének lakóhelye szerinti bíróság;
- ha az eljárás megindításakor a gyermek külföldön él és a portugál bíróságok rendelkeznek joghatósággal, az ügy tárgyalására és elbírálására illetékes bíróság a kérelmező és az alperes tartózkodási helye szerinti bíróság;
- Ha a kérelmező és az alperes külföldön él és a portugál bíróságok rendelkeznek joghatósággal, az ügyet a lisszaboni igazságszolgáltatási körzetben található lisszaboni családjogi és kiskorúak ügyeiben eljáró bíróság (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*) tárgyalja;
- Az összefüggő keresetekre vonatkozó szabályok és a különös jogszabályok rendelkezéseinek tiszteletben tartása mellett az eljárás megindítását követően bekövetkező változásokat figyelmen kívül kell hagyni.

A gyermek- és ifjúságvédelmi bizottságok hatásköre és illetékessége (A veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 79. cikke)

A gyermek- és ifjúságvédelmi bizottságok rendelkeznek hatáskörrel a veszélyeztetett gyermekek és fiatakorúak gondozására és védelmére vonatkozó eljárásokban, amennyiben a szülők között egyetértés áll fenn és a kiskorú nem tiltakozik.

Az alábbi illetékességi szabályok az irányadók:

- A gyermek- és ifjúságvédelmi bizottság vagy a kiskorú lakóhelye szerinti bíróság a helyzetről szóló értesítés kézhezvételének vagy a bírósági eljárás megindításának időpontjában illetékes a gondozási és védelmi intézkedések alkalmazására.
- Ha a gyermek vagy fiatakorú lakóhelye ismeretlen és nem lehet meghatározni, a gyermek tartózkodási helye szerinti védelmi bizottság illetékes.
- A kiskorú tartózkodási helye szerinti védelmi bizottság megteszi a sürgős lépéseket és meghozza a gyermek közvetlen védelme szempontjából szükséges intézkedéseket.
- Ha a nem védelmi célú intézkedés alkalmazását követően a kiskorú tartózkodási helye három hónapnál hosszabb időre megváltozik, az ügyet át kell tenni az új tartózkodási hely szerinti védelmi bizottsághoz.
- A gondozási és védelmi intézkedés végrehajtása nem jár a gyermek vagy fiatakorú tartózkodási helyének megváltoztatásával.
- A gyermek vagy fiatakorú nevelőszüleinek települése vagy körzete szerint illetékes védelmi bizottság az intézkedés hatékony nyomon követéséhez szükséges mértékben az e célból kérelmezett módon együttműködik a gondozási és védelmi intézkedést alkalmazó bizottsággal.

Az anyakönyvi hivatalok hatásköre és illetékessége (Az ügyészség és az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárásokról szóló 2001. október 13-i 272/2001. sz. törvényerejű rendelet 6. és 12-14. cikke)

Az adott ügytől függően az anyakönyvi hivatal hatáskörébe tartozik a szülői felelősségre vonatkozó megállapodás jóváhagyása, akár önmagában nyújtották be, akár a házasság közös megegyezéssel történő felbontására vagy a közös megegyezéssel történő különválásra vonatkozó megállapodáshoz csatolták.

A szóban forgó kérdéstől függően az anyakönyvi hivatalok rendelkeznek hatáskörrel a házasság közös megegyezéssel történő felbontása vagy közös megegyezéssel történő különválás tárgyalására és elbírálására, ideértve az azokhoz csatolt szülői felelősségre vonatkozó megállapodások jóváhagyását is.

A területi illetékességi szabályok nem vonatkoznak az anyakönyvi hivatalokra. A felek tehát bármely anyakönyvi hivatal megkereshetnek.

Kapcsolódó illetékesség (a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 81. cikke)

- Ha ugyanarra a gyermekekre vonatkozóan külön indítottak gyámsági eljárást, valamint gondozásra és védelemre irányuló eljárást, ideértve a gyermek- és ifjúságvédelmi bizottság előtt folyó eljárást vagy oktatási gyámsági eljárást, ezeket az eljárásokat állásuktól függetlenül egyesített ügyként kell tárgyalni, amelynek tekintetében az a bíró az illetékes, aki előtt az eljárást először indították;
- A fenti bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatók az anyaság vagy apaság automatikus ellenőrzésére vonatkozó, az anyakönyvi hivatal hatáskörébe tartozó, valamint az egynél több gyermeket érintő gyámsági intézkedésekre;
- A házasság felbontására vagy különválásra irányuló eljárás esetén azt össze kell vonni a szülői felügyelet gyakorlására, a tartási kötelezettségre vagy a szülői felügyelet gyakorlásától való eltiltásra vonatkozó eljárásokkal.

Ha a veszély egyidejűleg több gyermeket vagy fiatalt érint, egyetlen eljárás indítható, és ha különböző eljárásokat indítottak, azok egyesíthetők ahhoz az ügghöz, amelyet elsőnek indítottak, ha a családi kapcsolatok ezt indokolják (a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 80. cikke).

11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?

Az eljárás a 10. kérdésre adott válaszban már bemutatásra került.

A gondozási és védelmi eljárások és a gyámsági eljárások akkor minősülnek sürgős eljárásnak, ha a késelem hátrányosan érintené a gyermek érdekeit. Ilyen esetben az ügy tárgyalását az ítélezési szünet ideje alatt is folytatni kell.

Veszélyhelyzetben bármikor lehet ideiglenes intézkedést alkalmazni.

Különösen a következő sürgős bírósági eljárásokról rendelkezik (a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 92. cikke):

- Az ügyészség kérelmére a bíróság a kiskorú életére, fizikai vagy érzelmi sértettségére veszélyt jelentő helyzetről való értesülést követően 48 órán belül ideiglenes határozatot hoz, amelyben megerősíti a gyermek azonnali védelme érdekében hozott intézkedéseket, alkalmazza a jogszabályban meghatározott gondozási és védelmi intézkedéseket, vagy meghatározza, hogy a kiskorú gyermek jövője szempontjából mi a megfelelő eljárás;
- Ebből a célból a bíróság elvégzi a sürgős és elengedhetetlen vizsgálatokat és elrendeli a határozatai végrehajtásának biztosításához szükséges intézkedéseket, emellett igénybe veheti a rendőrség segítségét és felhatalmazhatja a határozatai végrehajtásáért felelős személyeket, hogy napközben bármely házba beléphessenek.

Különösen a következő sürgős bírósági eljárásokról rendelkezik (a veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről szóló törvény 91. cikke):

- Ha a kiskorú élete, fizikai vagy mentális épsége veszélyeztetett és a szülői felügyelet gyakorlója vagy a gyermek ideiglenes felügyeletét ellátó személy nem adta meg hozzájárulását, a gyermekekre és fiatalokra vonatkozó ügyekben illetékes bármely hatóság vagy a gyermek- és ifjúságvédelmi bizottságok meghozzák a kiskorú azonnali védelméhez szükséges intézkedéseket és kérik a bíróság vagy a rendőrség beavatkozását;
- Az eljáró hatóság azonnal vagy – ha ez nem lehetséges – a lehető leghamarabb értesíti az ügyészséget.
- A bíróság közbelépéséig a rendőrség kiemeli a gyermeket vagy fiatalkorút a veszélyhelyzetből és biztosítja a védelmüket nevelőszülőknél, a gyermekekre és fiatalokra vonatkozó ügyekben illetékes szervek létesítményeiben vagy más megfelelő helyen.
- Az ügyészség a fenti szervek valamelyikétől érkező értesítést követően azonnal kéri az illetékes bíróságtól, hogy hozzon sürgős bírósági intézkedést.

12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?

Igen, a bíróság és az anyakönyvi hivatal előtt lefolytatott eljárásokban lehetőség van költségmentesség

igénybevételére.

13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?

Igen, a 10. kérdésre adott válaszban meghatározott módon.

14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?

A szülői felügyeletről szóló határozat megszegése (A polgári gyámügyi eljárás jogi keretének 41. cikke)

Ha a szülők egyike vagy olyan harmadik fél, akire a gyermeket bízta, a gyermek helyzetét illetően nem teljesíti valamely megállapodásban vagy határozatban szereplő kötelezettségeit, a bíróság hivatalból, az ügyészség vagy a másik szülő kérelmére a következőket teheti:

- meghozhatja a végrehajtás biztosításához szükséges intézkedéseket;
- legfeljebb 20 elszámolási egységnyi pénzbírságot szabhat ki (2021-ben egy elszámolási egység értéke 102,00 EUR-t tett ki);
- valamint a megfelelő előfeltételek ellenőrzését követően kötelezheti a nemteljesítő felet, hogy a gyermek, a kérelmező szülő vagy mindkettejük számára fizessen kártalanítást.

Ha a bíróság jóváhagyta a megállapodást vagy a bíróság meghozta határozatát, a kérelmet egyesítik a megállapodásra vagy határozathozatalra vonatkozó eljárással, és a jogsértést a határozatot hozó bíróság tárgyalja, ha a hatáskörre és illetékességre vonatkozó szabályok szerint e bíróság illetékes.

A kérelem befogadását vagy eljáráshoz való egyesítését követően a bíró meghallgatásra idézi a szülőket vagy - kivételes esetben - felszólítja az alperest, hogy öt napon belül foglaljon állást az ügyben.

A meghallgatáson a szülők megegyezhetnek a szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó szabályok módosításában, figyelembe véve a gyermek érdekeit.

A kapcsolattartási rendszer be nem tartása esetén, ha az alperes nem jelenik meg a meghallgatáson, nem nyújt be ellenkérelmet, vagy kérelme nyilvánvalóan megalapozatlan, a bíróság elrendelheti a gyermek átadását annak érdekében, hogy a kapcsolattartási rendszernek eleget lehessen tenni, meghatározva a látogatások helyét és előírva bírósági szakértő tanácsadók jelenlétét.

Az alperest felszólítják, hogy - pénzbírság fizetésének terhe mellett - a meghatározott módon adja át a gyermeket.

Ha nem tartanak meghallgatást vagy a szülőknek nem sikerül megállapodniuk, a bíró közvetítésre (ha ahhoz a szülők hozzájárulnak) vagy szakértői meghallgatásra utalja az ügyet és ezt követően hoz határozatot.

Ha pénzbírságot szabnak ki és a bírságot tíz napon belül nem fizetik meg, a végrehajtási eljárást az adott eljáráshoz egyesítik.

Erről a 2015. szeptember 8-i, 141/2015. sz. törvénnyel szabályozott gyámügyi eljárásra vonatkozó jogi keret rendelkezik, amely a következő weboldalon érhető el:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

Tartási kötelezettség végrehajtása

A tartás nyújtásának végrehajtására három módszer alkalmazható: a szülői felügyelet megsértésére vonatkozó, fentebb hivatkozott meghallgatás; a tartás megfizetésére irányuló, alábbiakban említett, végrehajtást megelőző meghallgatás; vagy a tartási kötelezettség alábbiakban említett különös végrehajtása.

A végrehajtást megelőző meghallgatás az esedékes tartás behajtása érdekében (a gyámsági eljárás jogi keretéről szóló törvény 48. cikke)

Ha a tartás fizetésére jogilag kötelezett személy az esedékessé válástól számított 10 napon belül nem fizeti meg az esedékes összeget, a következő intézkedéseket kell megtenni:

- Ha a személy a közszférában dolgozik, a megfelelő összeget az esedékessé váláskor a bíróság által a közszférabeli munkáltatóhoz intézett megkeresésre le kell vonni;
- Ha a személy alkalmazott, az összeget a béréből vagy jövedelméből kell levonni, amire a munkáltatót szólítják fel és a munkáltató jár el letéteményesként;
- Ha a személy bérleti díjban, nyugdíjban, járadékban, megbízási díjban, százalékos juttatásban, javadalmazásban, prémiumban vagy ezekhez hasonló jövedelemben részesül, ezekből a rendszeresen fizetett összegekből kell levonni az összeget azok kifizetésekor vagy jóváírásakor a szükséges foglалások vagy felszólítások megtételével, a letéteményes szerepét pedig az erre felszólított szervek látják el.

A levont összegek a korábbi tartások értékét is fedezik és azokat a tartásra jogosult számára közvetlenül kell kifizetni.

Tartás végrehajtására irányuló különleges eljárás

Kiskorúakat illető tartás esetén a tartásra jogosult megteheti, hogy csak a polgári perrendtartás 933. cikke szerinti, a tartás végrehajtására irányuló különleges eljárást indítja meg. Így egyetlen eljárásban fizettetheti meg az esedékes, lejárt vagy jövőben esedékessé váló valamennyi összeget. A végrehajtási eljárás során a tartásra jogosult személy a végrehajtási eszközök szélesebb körét veheti igénybe, például a lefoglalást vagy a jövedelem letiltását.

A tartási kötelezettség különös végrehajtása során a kérelmező a következőket kérheti: a másik fél által megszerzett összegek, bérek vagy nyugdíjak egy részének megítélése; vagy a tartásra kötelezett személy jövedelmének letiltása. Az összeg megítélése vagy a letiltás a lefoglalástól függetlenül történik, és célja a már esedékes vagy jövőben esedékessé váló összegek fedezése.

Amennyiben a kérelmező összegek, bérek vagy nyugdíjak egy részének megítélését kéri, az ezek kifizetéséért vagy a kifizetések feldolgozásáért felelős szervet fel kell szólítani, hogy a megítélt összeget közvetlenül a kérelmező számára fizesse ki. A megítélt összeget a kérelmező bankszámlájára havonta kell átutalni, a kérelmezőnek a bankszámlaszámát az eljárást megindító kérelemben meg kell adnia.

Ha a kérelmező jövedelem letiltását kéri, meg kell határoznia, hogy ez mely vagyonra vonatkozik, a bírósági végrehajtó pedig ellenőrzi, hogy a vagyon elégséges-e az esedékes és jövőben esedékessé váló tartás fedezésére.

A tartásra jogosult ezt követően is kérelmezheti a tartásra kötelezett vagyonának lefoglalását. A lefoglalás vonatkozhat ingó javakra, ingatlanra, bankbetétekre, hitelezői jogosultságokra, kereskedelmi létesítményekre vagy gazdasági társasági részesedésekre.

Ha a lefoglalt vagyont a tartásdíjhátralék kifizetése érdekében értékesítik, a fennmaradó összeg csak akkor jár vissza a tartásra kötelezettnek, ha a jövőben esedékessé váló tartás megfizetése a bíró által megfelelőnek ítélt mértékig biztosított, kivéve, ha a kötelezett biztosítékot vagy más megfelelő garanciát nyújt.

A tartásra kötelezett személyt csak a lefoglalásnak/összeg megítélésének/jövedelem letiltásának megtörténtét követően kell beidézni. A tartásra kötelezett végrehajtással szembeni tiltakozása nincs halasztó hatállyal a végrehajtásra.

A különös végrehajtási eljárás alatt előterjesztett, a tartási kötelezettség módosítására vagy megszüntetésére irányuló kérelem esetén a módosításra vagy megszüntetésre irányuló kérelmet egyesítik a végrehajtással.

A polgári perrendtartásról szóló törvény hatályos változata megtekinthető a következő oldalon:

http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?

Elismerés

A szülői felügyeletre vonatkozóan kiadott határozatok elismerése automatikus azokban a tagállamokban, amelyeket kötelez a 2019. június 25-i 2019/1111/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet). Tehát nincs szükség semmilyen különleges eljárásra a határozat elismerése érdekében.

Annak érdekében, hogy Portugáliában végre lehessen hajtani az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet hatálya alá tartozó másik tagállamban hozott, szülői felügyeletre vonatkozó határozatot, az érintett félnek a bíróság előtt kérnie kell a határozat végrehajthatóvá nyilvánítását.

Az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet 42. cikke azonban meghatároz két esetet, amelyekben nincs szükség a határozat végrehajthatóvá nyilvánítására irányuló kérelemre, és a másik tagállamban hozott határozat Portugáliában való végrehajtásához elég az eredetileg eljáró bíróság által kibocsátott, az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet szerinti igazolás. Ez a következő határozatok esetén érvényesül: a láthatási jogra vonatkozó határozatok, valamint a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló 1980. évi hágai egyezmény 13. cikke szerinti, a visszavitel elutasításáról szóló határozatot követően a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság által meghozott, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok.

Területi illetékesség a végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelem tekintetében

A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelem tekintetében a területi illetékesség szabályait az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet a következőképpen határozza meg: a kérelmet a tartásra kötelezett tartózkodási helye szerinti bírósághoz; vagy a tartásra jogosult gyermek tartózkodási helye szerinti bírósághoz; illetve e kapcsoló elvek hiányában a végrehajtás helye szerint illetékes bírósághoz kell benyújtani.

A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemre vonatkozó követelmények és csatolandó dokumentumok

A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemre vonatkozó követelményeket és a csatolandó dokumentumokat az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet határozza meg. Összegezve, a kérelmezőnek a következőket kell csatolnia a végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemhez: az ítélet hiteles másolata; a határozatra vonatkozó, az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet III. melléklete szerint kiállított igazolás; az alperes távollétében vagy az alperes ellenkérelmének hiányában hozott határozat esetén az arra vonatkozó bizonyíték, hogy a távollévő felet megidéztek, illetve hogy az alperes a határozatot egyértelműen elfogadta.

Az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet szerinti végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemre vonatkozó eljárás

Az alkalmazandó eljárást az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet szabályozza, az e rendeletben nem szereplő kérdésekben pedig a portugál polgári eljárás belső szabályai irányadók.

Ennek megfelelően a rendelet alapján a végrehajthatóságot megállapító határozatot nem előzi meg kontradiktórius eljárás és kérelmet csak a rendeletben meghatározott okokból lehet elutasítani. A végrehajthatóságot megállapító határozattal szemben a meghatározott határidőn belül a felek bármelyike fellebbezhet. A portugál bíróság dönthet úgy, hogy a külföldi ítélet csak részben végrehajtható, de azt érdemben nem vizsgálhatja felül.

A portugál polgári eljárás alkalmazandó szabályai

A végrehajthatóság megállapítása iránti kérelmet a körzeti bíróság családjogi és gyermekügyi kollégiumához kell benyújtani. Amennyiben nincs családjogi és gyermekügyi csoport, a kérelmet a körzeti bíróság helyi polgári perekkel foglalkozó csoportjához vagy az általános hatáskörrel rendelkező bírósághoz kell benyújtani.

A keresetet a portugál polgári perrendtartás szerinti általános megállapítási kereset formájában kell benyújtani, a Brüsszel IIa. rendelet előírásainak megfelelően.

Mivel a fellebbezés – a pertárgy értékétől függetlenül – mindig megengedett, kötelező ügyvédet kijelölni.

Az ügyészség felléphet a kiskorú gyermek érdekeinek védelmében.

Az alapkérelemben a kérelmező köteles az alábbiakra (a polgári perrendtartás 552. cikke):

- meg kell jelölnie a bíróságot és a bírót, ahová a keresetet benyújtja, valamint azonosítania kell a feleket a nevük, lakcímük vagy székhelyük, és – amennyiben lehetséges – személyi és adóazonosító számuk, foglalkozásuk és munkahelyük megadásával;
- meg kell jelölnie jogi képviselőjének munkahelyi címét;
- a kereset fajtájának megjelölése;
- keresetre okot adó alaptényállás ismertetése, valamint a kereset jogalapjának megjelölése;
- a kérelem megjelölése;
- az igény összegének feltüntetése;
- ki kell jelölnie az idézésért felelős bírósági végrehajtót vagy bírósági tisztségviselőt;
- kérelmeznie kell a bizonyításfelvételt, ebben az esetben be kell nyújtania az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet szerint a kérelemhez csatolandó információkat;
- csatolnia kell a bírósági illeték megfizetését, illetve az annak megfizetése alól mentesítő költségmentességet igazoló dokumentumot, ideértve azokat az eseteket is, amikor őt ez alól az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban mentesítették.

Az alapkérelmet és a dokumentumokat a jogi képviselő elektronikusan, a bíróságok tevékenységét támogató számítógépes rendszeren, a <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/> weboldalon keresztül nyújtja be.

Ugyanezt az eljárást kell alkalmazni az ügyészség által a gyermek érdekének védelmében benyújtott kérelem esetén is. A kiskorú érdekének védelmében eljáró ügyészség mentesül a költségek megfizetése alól.

A számítógépes információs rendszerhez való hozzáférés érdekében az ügyvédeknek, ügyvédjelölteknek és jogászoknak nyilvántartásba kell vetetniük magukat a számítógépes információs rendszerhez való hozzáférést kezelő szervnél.

Amennyiben a kérelemben nem jelölnék ki képviselőt és a fél nem képviselő segítségével jár el, vagy a fél képviselővel jár el, de a képviselőt igazolható okok gátolják abban, hogy az eljárási cselekményeket elektronikusan tegye meg, az eljárás megindítására irányuló kérelmet és a dokumentumokat a következő módok egyikén is be lehet nyújtani:

- a bírósági irodán személyesen, amely esetben eljárási szempontból ez minősül a kézbesítés időpontjának;
- ajánlott postai küldeményként, amely esetben eljárási szempontból a postára adás minősül a kézbesítés időpontjának;
- Faxon történő megküldés, amely esetben a küldés időpontja tekintendő az eljárási cselekmény időpontjának.

Az eljárás megindítására irányuló kérelmet és a kísérő dokumentumokat a bíróság a beérkezést követően rögzíti és kiosztja. A bíró ellenőrzi, hogy minden szükséges információt megadtak-e, nem kell-e a kérelmet az átdolgozott Brüsszel IIa. rendeletben szereplő valamilyen okból elutasítani, majd végrehajthatóvá nyilvánítja a határozatot. A végrehajthatóságról szóló határozatot ezt követően közlik a felekkel.

16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom egy másik tagállamban meghozott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének és végrehajtásának megtámadása érdekében? Melyik eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

Az átdolgozott Brüsszel IIa. rendelet 30. cikke lehetőséget biztosít az érdekelt fél számára, hogy a tagállamban kérje a másik tagállamban meghozott, a szülői felügyeletre vonatkozó határozat el nem ismerettségének megállapítását.

Ebben az esetben a bíróságot, amelyhez a kérelmet Portugáliában be kell nyújtani, valamint az alkalmazandó eljárási szabályokat a 15. kérdésre adott válasz tartalmazza, a következő pontosítással: ebben az esetben

általános negatív megállapítási keresetről van szó. Ez következményekkel jár a bizonyítási teherre nézve, mivel a portugál jogban negatív megállapítási kereset esetén az alperesnek kell bizonyítania a követelt jog alapját képező tényeket (a portugál polgári törvénykönyv 343. cikkének (1) bekezdése).

17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

A szülők és a gyermekek közötti kapcsolatra az alábbiak irányadóak (a portugál polgári törvénykönyv 57. cikke):

- a szülők közös nemzeti joga;

illetve, ennek hiányában

- a szülők közös szokásos tartózkodási helye szerinti jog;

illetve, ha a szülők szokásos tartózkodási helye különböző államokban található,

- a gyermek személyes joga.

A személyes jog a magánszemély állampolgársága szerinti jog (a portugál polgári törvénykönyv 31. cikke)

Hontalan személyek esetén a hontalan személy személyes joga a tartózkodási helye szerinti jog. Amennyiben azonban a hontalan személy kiskorú vagy hontalan személy, személyes joga a jogi értelemben vett lakóhelye szerinti jog (a portugál polgári törvénykönyv 32. cikkének (1) és (2) bekezdése).

Hol található az alkalmazandó jogszabályok?

- [A portugál polgári törvénykönyv](#)
- [A portugál polgári perrendtartás](#)
- [A közvetítésre vonatkozó általános elvek](#)
- [Családi mediációs rendszer \(2018. október 22-i 13/2018 sz. miniszteri végrehajtási rendelet\)](#)
- [A polgári gyámhatósági eljárás jogi keretei](#)
- [Törvény veszélyeztetett gyermekek és fiatalok védelméről](#)
- [Törvény az igazságszolgáltatási rendszer szervezetéről](#)
- [A joghoz és a bíróságokhoz való hozzáférés](#)
- [Az ügyészség és az anyakönyvi hivatalok hatáskörébe tartozó eljárások](#)
- [A házassági és szülői felelősségi ügyekben a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a gyermekek jogellenes külföldre viteléről szóló, 2019. június 25-i 2019/1111/EU rendelet \(átdolgozott szöveg\)](#)

Figyelem!

A jelen tájékoztatóban található információk nem kötik sem az EIH kapcsolattartó pontokat, sem pedig a bíróságokat, valamint az egyéb intézményeket és hatóságokat. Továbbra is szükséges elolvasni a hatályos jogi szövegeket, amelyeket rendszeresen frissítenek, és amelyekre vonatkozik az ítélezési gyakorlat evolúciós értelmezése.

Ez a webhely az [Európa Önökért](#) portál része.

Örömmel vesszük [visszajelzését](#) arról, hogy hasznosnak találta-e az oldalon szereplő információkat.

Last update: 05/04/2023

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az

Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.